

Çorum Halayı

Mustafa Necati SUCUOĞLU

Yıl: 1967 ... Halk Eğitimi Hitit Folklor Kolu'nun Çorum Halayı'nı oynayan ekibi, "Hitit Güneşi" amblemlili flamasıyla ... Sağ başta, dönemin Çorum Halk Eğitimi Müdürü Mustafa Necati Sucuoğlu ..

- Atalım mı arkadaşlar?
- Atalım !.
- Ne atalım?
- Nara !..
- Kime ?
- Herkes sevdiğine.
- Hey ... Hey ...

Altı tane selvi boylu koçyiğit, bir hizada ortaya çıkarak, sağ ellerini kalplerine bastırıp selam verdiler. Karşılıklı yukarıdaki sözleri söyleyerek narayı bastılar: Hey ... Hey ...

Heybetli duruşlarında yiğitlik, mertlik, gözlerinde sevgi var.

Davul-zurna çalmaya başladı. Civanlar ağır ağır bükülerek, a-zametle yere diz vurdular.

İşte "Çorum Halayı" başladı. Name de name yazdırdım Sokuya amman aman,

Her gelen geçen

Okuya aman.

Kızlar şaraba düşmüş

Eğilin amman aman,

Erkekler rakıya Doğrulun aman.

*Eğilin de sunalar Eğilin
amman aman, Doğrulun
da efeler Doğrulun
aman.*

Davul-zurna Çorum Halayı'nı çalmaya başlayınca, her gerçek Çorumlu galeyana gelir, ezeleri (azaları) seğirmeye başlar. Dudakları kıpırdar, ayakları harekete geçer. Oynayanlarla seyredenler, artık tek vücut olmuşlardır. Bir heyecan kasırgası içerisinde çorum Halayı'nı sonuna kadar birlikte götürürler.

ÇORUM HALAYI'NIN ÖYKÜSÜ

Askerlik çağına gelmiş delikanlıların kur'aları çıkmış, yarın bir meçhule yolculuk var. "Gidip de dönmek, dönüp de görmemek var." Anaların, bacıların, yavukluların yürekleri yaralı. As'kerlik bu, sekiz-on sene sürebiliyor. Serde Yemen'e gitmek de var, sılaya dönmek de ...

Ah o Yemendir, güllü çemen-

dir,

Giden gelmiyor, acep nedendir?

Ozan boşuna söylememiş. Nice Anadolu delikanlıları, Yemen çöllerinde isimsiz mezarlarda yatmıyorlar mı?

İşte böyle bir yolculuğa çıkmadan önce, sevenler, sevilenler son defa eğleniyorlar. Arkadaşlar birbiriyle kucaklaşıyor, vedalaşılıyor, gidenler kalanlara sevdiklerini emanet ediyorlar. Seven kalpler kan ağlıyor, gönüller yaslı. Herşeye rağmen koçyiğitler vakur, mütebessim ve imanla dolu.

Analar, bacılar, yavuklular, varsa çocuklar, bundan böyle yaşlı gözlerle tozlu yollara bakarak, dudaklarında ezgiler, "Asker ağam gelse yarelerim iyi olur" diyerek, gidenlerin sağlıcakla dönmeleri için dua edeceklerdir. Kimbilir belki de ... "Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur" ...

Ozan Abdullah Ercan, çorum Halayı'm aşağıdaki mısralarla dile getiriyor:

HALA Y

*Davul vursun, zuma halay seslensin.
Her kime hey! Herkes sevdiğine hey!
Koçyiğit baş çeksin, meydan süslensin.
Her kime hey! Herkes sevdiğine hey!*

*Tumalar misali dizilsin halay.
Balolup petekten süzülün halay.
Yere ayak ayak yazılıns halay.
Her kime hey! Herkes sevdiğine hey!*

*çevreler, cepkenler, zıvgalar renk renk,
Bu yiğit, bu güzel, bu soylu ahenk,
Rüzgarda salman başaklara denk.
Her kime hey! Herkes sevdiğine hey!*

*Vur davulcu halay bendini aşsın.
Selolsun, çağlasın, köpürsün taşsın.
Yerlere sığmasın, göğe ulaşınsın.
Her kime hey! Herkes sevdiğine hey!*

*Kımızlar içilmiş gözler kor sandım,
Şamanlar meydanda dönüyor sandım,
Dağlara kartallar konuyor sandım.
Her kime hey! Herkes sevdiğine hey!*

*Ercan der, kılıçlar şimdilik
kunda.. Yiğitleri seyret yarın
akında.*

*Döğüşte, barışta, halay safında.
Her kime hey! Herkes sevdiğine hey!*

CORUM HALAYI'NIN OYNANIŞI

Çorum Halayı üç bölüm olarak oynanır:

1. Ağrlama (Ağır)
2. Kürt halayı (Biraz hızlı)
3. Hoplama (Daha hızlı)

Ağrlama: Atılan naralardan sonra, 6 kişi oldukları yerde müziğe uygun hafif iki yana salınarak çökmeye başlarlar. Hep birden, önce sol, sonra sağ dizlerini yere vururlar. Vücutun belden yukarı kısmı dik durur. Hareketler vakurdur.

Baş oyuncu çömelik durumda, tempoya uygun olarak yürüyüp, karşısına geldiği her arkadaşıyla kucaklaşır. Sona varınca, hep birden ağır ağır doğrulurlar. Baş oyuncu tekrar müziğe uygun sekerek ekibin baş tarafına geçer.

Özel eğlencelerde halay -bağlama ile- çekilirken, birinci bölümde, oynayanlar, "Name de name yazdırdım, sokuya aman aman, her gelen geçen okuya aman" dizelerini de söylerler.

Kucaklaşma figürü ayakta da yapılır. Müzik onlara yol gösterir. Zurnanın işaretleriyle hep birden "Hey Hey!..." diye nara atarlar.

en . ey .. ey ... iye nara a-

Yine özel eğlencelerde saz eşliğinde oynanırsa, ikinci bölüme geçerken mendi il Jer omuzlara atılır. Oyuncular birerli kolda, eller omuz hizasından yukarı kaldırılmış vaziyette, Çorum'un meşhur türküsü "Anam anam"ın ara nağmesi olan çiftetelliği, sazın nağmesine ayak uydurarak bir ileri yürüyüşte, bir de geri yürüyüşte oynayıp figürü tamamlarlar. Ve hep birden içe doğru dönülerek saf sıklaştırılır.

Kürt Halayı: Müzik temposu biraz daha hızlanmış. Hep birden sağ ayak uçları hafif öne doğru vurulur, geri çekilir. Sonra sol ayakta da aynı şeyler tekrarlanır.

. Daha sonra altı sayılı yürüyüş figürüne geçilir.

*Karşıda Kürt evleri, elmasım hey!
Yayılır develeri, hele yandım.
Oturmuş inek sağar, elmasım hey!
Terliyor memeleri, hele
yandım. Diley diley, o da mu
yalan?*

Çorum'un yetiştirdiği tanınmış folklor uzmanı Bahri Ertek'in başını çektiği Hitit Folklor Ekibi, Çorum Halayı'nı oynarken ...

Ben seni seviyorum, bu da mı yalan?

Baş oyuncu, bu defa da ayakta, baştan sona kadar tempoya uygun şekilde, ayak uçlarını karşısına geldiği arkadaşının ayak uçlarına değdirecek şekilde yere vurur. Bütün oyuncular dolaşarak, hatırlarını soruyormuşcasına figür yapar. Son oyuncuya gelince işaret verir, başa doğru yürürken bütün oyuncular ikişerli yürüyüş kolunda sıralanırlar. Tek ayak üzerinde sekilerek havaya sıçranıp, hep birden sağ ve sol dizler çabucak yere vurulup kalkılır. Bu hareketler üçer defa tekrarlanır. Oyuncular tekrar saf haline geçerler. Üçüncü bölüm için hazırlık başlar.

Hoplatma: Bu bölüme başlarken, 6 kişi birbirlerine yapışmışcasına yaklaşılır. Eller kenetlenir ve aşağı doğru sarkıtılır. Omuzlar ve vücut, müziğe uygun olarak titretilir ve "hey !.. hey L. hey !" diye naralar atılır.

*Sandık üstünde sandık, Tez
sevdik, tez usandık. Yanıldık
meyil verdik, Seni de adam
sandık.*

Tempo daha çok hızlanmış.

Altı sayı ile ayaklar hareket eder. 1. Sağ ayak hafifçe kaldırılır. 2. Sol ayak yanına getirilir. 3. Sağ ayak kaldırılıp tekrar yere basarken, 4. Sol ayak dizden ileri doğru fırlatılır. 5. Sol ayak yere basarken, 6. Sağ ayak dizden

kırılıp sol ayağa doğru savrulur. Bu figürler böylece devam eder.

Başoyuncu, arkadaşlarından ayrılarak beş kişinin karşısında mendil i dizlerinin altından geçirmek suretiyle tek başına gösterilerde bulunur. Daha sonra en sondaki oyuncunun yerini alarak kendi yerini arkadaşlarına verir. (Bu figür, arkadaşlar arasında eşitlik prensibine uyulduğunu yansıtır.) Daha sonra herkes kendi yerini alır. İkinci bölümde biraz ağır yapılan çiftli sıçrayıp yere diz vurmalar, bu kısımda daha seri bir şekilde uygulanır. Müzik temposu uymamakla beraber, bu figürlerden çorum Halayı'nın halay-zeybek karışımı bir oyun türü olduğu kanısına varılmaktadır.

Oyun ağırlaşır, koçyiğitler saf halinde, ellerini gergin olarak birbirlerinin omuzlarına atarak hep beraber saf halinde cepheye doğru, ayakları dizlerinden ileri fırlatılarak, müziğin temposuna uygun şekilde yürürler. Zıplayarak hep birden zllık diye durunca da, seyredenleri selamlamış olurlar. Bu figürler, seyircilerin buldukları birkaç yönde tekrarlanabilir.

Daha sonra aynı şekilde geriye doğru gelinir, Baş oyuncunun işaretleriyle "hey!" diye nara atarak dururlar. Böylece oyun da bitmiş olur.